

23 роки СПІЛЬНОЇ ПРАЦІ, ЯК ОДНА МИТЬ

Т.М. ЧЕРЕВЧЕНКО

Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 Київ, вул. Тімірязєвська, 1

Роки промайнули, а у пам'яті назавжди лишився талановитий, мудрий, принциповий, чуйний до людей академік Андрій Михайлович Гродзінський, до безтями закоханий у природу, життя. З молоком матері-ботаніка, з величчю батька-ботаніка він ввібрав у себе на все життя любов до рослинного світу. Мені розповідала його матір — Віра Пилипівна, що на першому році життя вона щоденно вивозила сина у візочку під велетенську сосну Веймутова у дендропарку "Олександрія", де він, напевно, пізнавав чарівну суть вікового парку. Адже не дарма він став директором ботанічного саду, побудованого саме в ландшафтному стилі. Це був справжній ландшафтний архітектор. Мабуть, ландшафти "Олександрії" глибоко відбилися в його пам'яті.

За власними кресленнями А.М. Гродзінського і його безпосередньою участю в процесі будівництва зведено 4-й і 5-й корпуси, де розташовано відділ тропічних і субтропічних рослин та алелопатії. Він любив повторювати, що для творчої праці кожен відділ повинен мати свій окремий "хутір". Завдяки йому ці відділи, які, до речі, започатковані з його власної ініціативи, працюють і сьогодні в найкращих умовах.

Глибоко розуміючи проблеми сільського господарства, він створив відділ нових куль-

тур, в результаті роботи якого Україна отримала десятки нових високопродуктивних сортів кормових рослин.

Піклуючись про здоров'я людей, говорив, що майбутнє — за фітотерапією, і, втілюючи слово, створив відділ медичної ботаніки.

Андрій Михайлович дуже не любив мати справу з чиновниками. Сидіти у приймальні, очікуючи прийому інструктора ЦК Компартії України або інструктора райкому партії, які вирішували деякі організаційні питання для саду, було для нього карою. Завжди, мило посміхаючись, він говорив: "Потрібно звернутися в ЦК, прошу, зробіть це без мене. Так буде краще". Мені часто було прикро за нього, коли клерки чиновників дзвонили йому і нетактовно замовляли кущик бузку чи саджанець яблуні, а він, ніяковіючи, обіцяв, але йому за них було соромно. Ми намагалися оберегати його від таких завдань, адже він не звичайний вчений, а унікальний, і потрібно економити його дорогоцінний час.

Багато часу А.М. Гродзінський віддавав своїм учням, які оточували його скрізь: у кабінеті, лабораторії, на стежках саду, під час суботників, коли він з ними формував ландшафти. Андрій Михайлович доступно, а часом з притаманним йому гумором, міг пояснити суть експерименту, і молодь прагнула якнайшвидше здійснити той чи інший ек-

сперимент, щоб потім проаналізувати його результати зі своїм вчителем.

А як він швидко і ґрунтовно міг подати план дисертаційної роботи з тієї чи іншої тематики! Це було щось феноменальне!

Навчаючи молодь, часто повторював, що вчитися потрібно все життя. І ось яскравий цьому приклад. Рослини флори України, в тім числі багато інтродукованих бур'янів та їхні назви, він знав прекрасно. Стосовно тропічних рослин — навпаки, бо, звичайно, до ботанічного саду йому стикатися з ними не доводилось. Коли ж він потрапляв у теплиці, кожна рослина притягувала його як магнітом. Дивовижно, але один раз почувши латинську назву рослини, він запам'ятовував її назавжди. Йде повз теплиці до відділу, заходить у теплицю і доки не дізнається назви 10 видів — не відходить. Унікальна пам'ять! Добре знав нашу колекцію, особливо орхідних. Адже з кожного відрядження за кордон він привозив ті види орхідей, які ми йому замовляли. Хоч ми і розуміли, що навантажуюмо його, але він так любив рослини, що отримував у цьому разі тільки радість. У нас і тепер ростуть і цвітуть орхідеї-туфельки декількох видів, які привіз Андрій Михайлович з Німеччини. Вони нагадують нам чудового вчителя, фаната рослинного світу.

Коли наша колекція тропічних рослин вже не поміщалася в стареньких невеличких теплицях, виникло питання про будівництво нових. Я наполягала на державному капітальному будівництві оранжерейного комплексу, а мудрий Андрій Михайлович казав: "Ось візьмемося і господарським способом побудуємо". До чого ж він був далекоглядний! Якби за його власним проектом і прорабським талантом не були побудовані каскадні й інші теплиці, ми б сьогодні не мали такої ба-

гатої та цінної колекції тропічних і субтропічних рослин, представники якої побували навіть у космосі. Весь закритий ґрунт, крім купольної оранжереї, — це його натхненна праця для нас. Андрій Михайлович говорив: "Добивайся капітального будівництва оранжереї, добивайся і таким чином одянеш собі на шию ярмо на все життя". Так воно і є: з ним ми будували 5 років і без нього будуємо вже 13. Може, у 2002 р. буде закінчено довгоочікуваний оранжерейний комплекс.

Цікаво, що всі адміністративні і наукові питання ми вирішували не в кабінеті, а мандруючи стежками саду, одночасно розглядали проблеми догляду за садом, з'ясували питання стосовно формування ландшафтів.

А.М. Гродзінським започатковано так звані "бродячі" вчені ради. Проблеми створення експозиційних і колекційних ділянок вирішували безпосередньо на місцях посадки рослин. Це були творчі дискусії серед природи, а не у конференц-залі.

Кожної осені протягом 5 років (до Чорнобильської катастрофи) ми родинами виїжджали у вихідні дні в ліс по гриби. Серед соснових лісів пізнавалися його неповторність і самотність. Присяде Андрій Михайлович у міжрядді поряд з молодими сосонками, побачивши перед собою товстоногі та коричневоголові боровики, і на весь голос, як дитя, гукає дружину: "Галю, йди-но сюди, побачиш чудо природи".

Ось таке особливе щастя випало на мою долю: бути 23 роки поруч з талановитою, неординарною особистістю — видатним вченим А.М. Гродзінським, обіймаючи посаду його заступника.

Надійшла 30.01.2001